

Silvertärnan

våren 2008

SÖDERHAMNS
FÅGELKLUBB

Söderhamns Fågelklubb (SFK)

Syfte

SFK:s syfte är att främja utforskandet och skyddet av fågelfaunan och dess miljö, att verka för att hos allmänheten väcka och underhålla intresset för fåglar och fågelmiljöer, samt att skapa förutsättningar för medlemmarna att aktivt utöva sitt fågelintresse.

Bli medlem

Medlemskap i SFK erhålls genom att sätta in 100 kr på vårt pg 879140-2. För varje ytterligare familjemedlem betalas 10 kr. Glöm inte att ange Ditt namn och Din adress, samt namn på eventuella familjemedlemmar.

Styrelsen vald vid årsmötet 2007

Ordförande:	Thomas Tiger	0270-150 69
Vice ordf.	Stefan Persson	0270-42 21 56
Skr.	Gunnar Andersson	0270-28 54 62
Kassör:	Jan Lundstedt	0270-685 46
Ledamot:	Lilian Wallén	0270-353 80
Ledamot:	Lars Henningsson	0278-66 53 68
Ledamot:	Ann-Mari Ekdahl	070-654 58 29
Suppleant:	Bengt Göthe	0270-704 81
Suppleant:	Eva Lundh	0270-312 12
Suppleant:	Gunnel Edenström	0270-28 61 97

Hemsida

www.silvertarna.se

Webmaster: Bengt Göthe

Redaktion

Gunnar Andersson, Lilian Wallén, Eva Lund, Ann-Mari Ekdahl

Layout och bildhantering

Gunnar Andersson

Klubblokal

Bygdegården Vargen, Kyrkogatan 18, Söderhamn

Omslagsbild: Svarthakedopping, sista sidan vitkindade gäss (Foto: Thomas Tiger)

Ordförande har ordet

Att skåda fågel är stort. Nja, förvisso kan man i uttrycket tolka en beundran över det härliga och njutbara med att skåda fågel, men nu menar jag skådningen som rörelse. Och intresset verkar växa. Under 90-talet hade Sveriges Ornitologiska Förening (SOF) runt 10 000 medlemmar. Idag är medlemsantalet drygt 12 200 medlemmar. Det är ingen liten skara! Notera också att Du som är medlem i någon lokal fågelklubb (t.ex. SFK) ej automatiskt är medlem i SOF, vilket gör att det i Sverige finns betydligt fler fågelintresserade än vad riksorganisationens medlemsantal visar. Naturum Trandansen, i sydvästra delen av Hornborgasjön, invigdes 1994 och har idag ca 150 000 besökare årligen. Det är stort!

Hur ser det då ut internationellt? Jo, likadant! SOF är Sveriges representant i BirdLife International (www.birdlife.org), en av världens största naturvårdsorganisationer! BirdLife bevakar fågelskyddsfrågor över hela världen – ingen liten uppgift med tanke på att det finns ungefär 10 000 fågelarter att hålla reda på!

Att skådning är stort internationellt förstod jag när jag besökte Café Yasmina i Marocko. Detta café är kanske det enda stället i Västra Palearktisk där man med någorlunda säkerhet kan hitta den karismatiska ökensparven (*Passer simplex*). För att komma till Café Yasmina behöver man dock ta sig österut genom Marocko ända till gränsen mot Algeriet. Här börjar Saharas vidsträckta öknar, och i staden Erfoud är man tvungen att hyra fyrhjulsdrivna jeepar för att kunna fortsätta ut i öknen. Men inte nog med det, i öknen finns bara sanddyner att orientera sig efter, så att också låta en lokal chaufför ingå i bilhyran är en ganska smart (läs ”absolut nödvändig”) idé! Efter någon timmes körning i detta månlandskap kommer man så fram till Café Yasmina. Stället är egentligen en rastplats för de dromedarer som utgör det dominerande fortskaffningsmedlet i trakten, och från utsidan påminner caféet mest om en obebodd stenhydda. Efter en minst sagt strapatsrik, varm och lång resa till denna perifera plats slås man på tröskeln till caféet av en enda tanke: här kan det inte ha varit många skådare innan mig! Ett steg innanför tröskeln har denna tanke försvunnit med ljusets hastighet! Här bjuds man på en välkomnande atmosfär i en mysig och ombonad interiör. Maten är utsökt och när jag bad att få titta i gästboken framgick det tydligt: jag var inte först! Sida upp och sida ner med skådare från hela världen! Och det fanns ett antal av dessa gästböcker! Dessutom satt redan några kikarbeklädda personer och åt när vi kom. San(d)slöst!

Om ett så avlägset ställe som Café Yasmina är så välbesökt, så förstår man att intresset för fåglar är stort.

(Numer kan besökare också hitta SFKs klistermärke på en av sidorna i gästboken...)

Att intresset för fåglar är enormt internationellt förstår man också om man tittar på alla resor som arrangeras enbart för fågelskådare. I den engelska fältbestämningstidskriften *Birding World* annonserar t.ex. i varje nummer ca 15 olika fågelresebolag om sina fågelresor runt om i världen. SOF's egna resebolag AviFauna har sedan starten 1985 genomfört runt 400 resor till ca 70 länder. Under 2008 arrangerar AviFauna 31 resor. Det är stort!

Så putsa kikarlinserna, packa ner termosen och ge Dig ut och upptäck fåglarna – hemma eller internationellt. Du är inte ensam!

Väl mött i markerna!

Thomas Tiger

Parkeringen utanför Café Yasmina.

En populär restaurang!

Jodå, vi hittade ökensparven. Här en hane.

Den andra parkeringen...

Glada vinnare

Bilder från vår avslutning på Vargen den 8/12-07. Förutom bildvisning och skinksmörgås är det populära lotteriet kvällens höjdpunkt.

På bilderna ses överst Janne, under från vänster Tova, Ann-Mari och Eva

Notiser

England – Söderhamn, 30 gånger!

Den 28 maj 2007 påträffade vår webmaster Bengt Göthe en död mås i Söderhamnsån. Bengt berättar:

- ”Det var när jag och några arbetskamrater gjorde en del markarbeten efter strandpromenaden vid söderhamnsån. Ungefär i jämnhöjd med reningsverket såg jag en fjäderbeklädd vit fågelkropp som låg och flöt innanför pålraden. När jag kollade närmare såg jag att det var en starkt förruttnad mås. Kollade också benen och såg att det satt en ring på ett av dem och med hjälp av en avbitartång knipsade jag av benet och tog av ringen. Fyndet blev lite intressantare när jag läste på ringen och såg att information om var ringmärkningen ägt rum kunde fås från British Museum.”

Eftersom Bengt vet att alla upphittade ringar skall meddelas Ringmärkningscentralen på Naturhistoriska Riksmuseet, togs följaktligen kontakt med dem. Senhöst 2007 kom så svaret från Ringmärkningscentralen. Fågeln visade sig vara en skrattnås som den 1 februari 1992 hade ringmärkts utanför stadsdelen Hempsted i Gloucester. Fågeln hade vid det tillfället bedömts vara född under 1991. Mellan ringmärknings- och fyndtillfället har det alltså förflutit 15 år och 120 dagar! Om vi antar att måsen föddes i våra trakter (eftersom den uppenbarligen kom tillbaka hit) och har spenderat sina vintrar i England, så har den flugit denna strecka 30 gånger. Bra jobbat!

Nytt distansrekord utan mellanlandning

I Alaska och Nya Zeeland bedrivs forskning på de myrspovar som årligen flyttar mellan dessa platser. Våren 2007 förseddes en hona, som kallas E7, med en satellitsändare just innan hon skulle påbörja vårflytten tillbaka till Alaska. När hon väl lämnade North Island, Nya Zeeland, så kunde man pejla henne via satellit och fann då att hon flög non-stop till Yalu Jiang i norra Gula havet i Kina, där hon tog mark. Denna sträcka uppmäter 10200 km och var den dittills längsta sträckan som man bevisligen visste att en fågel hade flugit utan att landa.

Efter att ha spenderat sommaren i Alaska så lämnade E7 Yukon-Kuskokwim-deltat den 29 augusti 2007 och flög iväg ut över Stilla havet. Man följde även denna resa via satellit och kunde konstatera att E7 passerade såväl Hawaii som Fiji utan att landa. Inte förrän den 7 september landade hon på Nya Zeelands nordö, inte långt från den plats hon fångades in och försågs med satellitsändare våren innan. E7 hade då flugit 11600 km utan att landa och slog alltså sitt eget tidigare rekord!

Över 1000 mil utan bränslepåfyllnad – det känns som dagens flygplanstillverkare har något att fundera över...

Isotopen – nytt redskap i flyttforskningen!

Att försöka kartlägga flyttmönster hos fåglar har varit en central del i arbetet med att skydda och bevara olika arter. Först och främst behöver vi veta vilka arter som är i stort behov av skydd, men vi måste också kunna hitta orsakerna till att vissa arten minskar. Dessa orsaker kan finnas antingen på häckplatsen, på övervintringsplatsen eller längs flyttvägen.

Av smalnäbbad spov *Numenius tenuirostris* uppskattar man idag att det finns färre än 50 individer kvar i världen. De enda häckningar som finns bekräftade hittades i början av 1900-talet i närheten av Tara, norr om Omsk, i Sibirien. Övervintringsplatserna för de kvarvarande fåglarna är okända, men man tror att arten flyttar väst-sydväst genom centrala och östra Europa och vidare mot områden i södra Europa, Grekland, Italien, Turkiet, Algeriet, Marocko och Tunisien. Att kartlägga var den smalnäbbade spoven vistas vid olika tidpunkter på året är av central betydelse för att kunna hitta orsakerna till artens tillbakagång. Det är först då man kan undersöka om t.ex. våtmarksområden har dikats ut, om jordbruksmetoder ändrats, om jaktrycket ökat, om födobetingelserna ändrats etc.

Hittills har ringmärkning och radarstudier varit grundstenarna i denna forskning, men i ett nummer av *Birding World* berättas om ytterligare en metod som visat sig mycket effektiv; studiet av stabila isotoper i fjädrarna!

Fjädrar är uppbyggda av ämnet keratin, samma ämne som är byggstenen i hår och naglar hos oss människor. Keratinet är ett protein som i sin tur består av aminosyror uppbyggda av kol, väte, syre och kväve. Dessa atomer finns i naturen i varianter med olika antal neutroner, s.k. isotoper. Isotoperna uppträder i två typer: instabila och stabila. De instabila sönderfaller (lämnar ifrån sig partiklar) med tiden och används i modern teknologi för att t.ex. bestämma åldern på ett föremål (kol-14-metoden). De stabila finns däremot kvar i samma form över tid. Dessa stabila isotoper finns i naturen i olika sammansättningar beroende på geologiska, biologiska och klimatologiska förhållanden på olika geografiska platser. Väteisotopen deuterium är en sådan stabil isotop som, framförallt beroende på mängden regn, uppträder i olika täthet på olika platser på jorden.

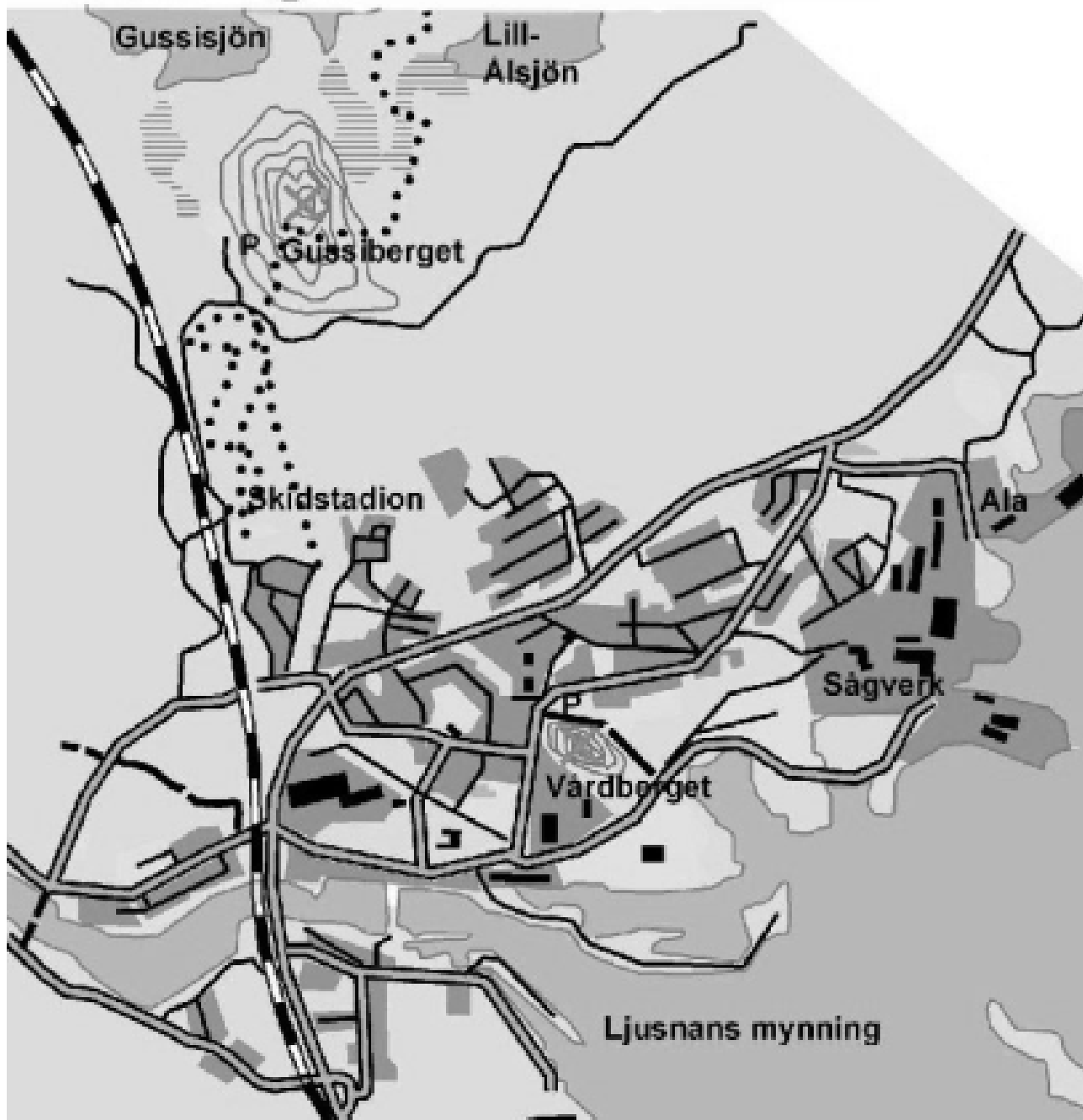
När en fågel äter t.ex. ett bär som vuxit på en speciell plats, blir isotopen deuterium inlagrad i fågelns fjädrar förutsatt att fjädern vuxit ut på den platsen (vilket är fallet hos många ungfåglar). Om man vid ett senare tillfälle fångar eller hittar fågeln, t.ex. på övervintringsplatsen, kan man ta ett litet prov av fjädern och jämföra utseendet på isotoper med isotopprover från olika platser på jorden. På detta sätt kan man hitta den plats där fågeln befann sig då fjädern växte ut.

Isotoptabeller över platser produceras årligen men ännu finns inte data för alla platser, speciellt inte för avlägsna områden i obefolkade regioner. Man kan då i stället få information om isotopmönstret från andra fågelarter som man vet kommer från dessa platser. Denna metod är speciellt lämplig vid forskning på just sällsynta fåglar, och har används för att kartlägga just smalnäbbad spov. Här har man tittat på isotopmönster hos den vanligare storspoven *Numenius arquata*. Genom att ta fjäderprover av skinnlagda unga smalnäbbade spovar från muséesamlingar, och jämfört med prover från storspov från olika populationer i Asien, har man kunnat konstatera att dessa smalnäbbade spovar växt på Kazakstans stäpper, och inte i västra Sibirien eller norr om Omsk där de tidigare kända bona hittades. På detta sätt har man alltså kommit ett steg längre i arbetet med att kunna hitta och skydda de sista smalnäbbade spovarna!

Världsrekord?

Ruth Miller och Alan Davies är två brittiska skådare som satsar hårt för att slå ett speciellt rekord. De kommer under 2008 att försöka se fler fågelarter i världen än någon annan tidigare klarat av under ett år! För att slå rekordet behöver de se fler än de 3662 arter som det tidigare rekordet lyder på. Naturligtvis har paret sagt upp sig från sina jobb för att kunna ägna sig åt rekordförsöket till 100 procent. De startade sitt rekordförsök den 1 januari 2008 och hela äventyret, som går under namnet "The Biggest Twitch" (twitch = kryssa), kan följas på deras hemsida www.thebiggesttwitch.com.

Vårdberget

Vårdberget, Ljusne

Mitt i Ljusne samhälle ligger Vårdberget. För att komma upp till toppen parkerar man lämpligen vid servicehuset Kastanjen. Därifrån leder en stig/trappa upp till toppen.

Vid klart väder har man en milsvid utsikt åt alla håll.

Lokalen är framför allt en sträcklokal, främst under våren och hösten. Totalt finns 44 arter rapporterade i Svalan från Vårdberget.

Tidsmässigt är början av mars till slutet av april bäst, med en topp i mitten av april.

Under en dag i april 2007 noterades bland annat 990 tranor, 9 havsörnar, 23 sparvhökar, 8 ormråkar, 6 fiskgusar och en pilgrimsfalk. Till detta kommer gäss, änder och stora mängder tättingar på väg norrut.

VÅR MINSTA DYK-AND			HAR SVART HUVUD MED GULATÖFSAR	HAR BARA MÄN VARIT		BYGGS DET OFTA MED		TROR INTE MÅNGA PÅ LÄNGRE		
F.D. BIL-MÄRKE			GÖR WC:n		SLOV AKISK FLOD	BILENS FIENDE		HAR EGET BÄLTE	METALL STÅNG	
BYGGER GÄRNA I ROTVÄLTOR OCH STUBBAR				ÄR BAK GRUN-DEN						
			GÄDDA			G.B. LÄN	SÖNTILL KUTHOS			
ÄR GANSKA LIK ENTRANÄ						HAR PRAKT-FULLA FJÄDRAR				DANSK Ö
VÅR MINSTA FÅGEL			THANT		FEMTE TONEN	FOLKE LYDEN		F.D. BIL-MÄRKE	KYRKA	
INHÄGNAD										
STAM-KNÖL	DRICK		KEL-TER	BRU-KAR HÖNS	ÅBERGI BARN-BOK					
					INF. TEKNIK	FISK				AVSÖKA EN YTA
VÅR STÖR-STA TÄTT-ING					GAM-ÅNG					
	SÄNKTE				TRÄ-SÅFT	TRÄSLAG SLAV				
MOTSVARAR JUDARNAS RABBIN										
KAN KLÄTTRA NEDFÖR MED HUVUDET FÖRST			BITER			UT-BYGG-NAD	GODIS	CAP-ONE		
			DRYCK							
SNARA					L.E.	VÄNL. NORSKT NAMN				

Bokstäverna i de grå rutorna skall bilda namnet på en fågel

Korsordet

Skicka din lösning (endast namnet på fågeln) till

Bengt Göthe, Kaptensgatan 11A, 826 37 Söderhamn

eller med e-post till bengt.gothe@soderhamn.com senast 29/2

Glöm inte att skriva namn, adress och telefonnr.

Dragning och prisutdelning sker på årsmötet den 4/3

Vinnarna kommer att publiceras i höstprogrammet.

Utflykt till Långnäsudde

På nationaldagen den 6 juni besökte vi Långnäsudden vid Bergviken. Det är ett litet område med många, gamla lövträd. Aspen dominerar men även al, ask och lönn förekommer. Detta i kombination med högt grundvatten gör att floran blir lite utöver det vanliga. Här finns t.ex. den enda lokalen i Hälsingland för tandrot. Andra intressanta växter är myska , tibast, särläka och strutbräken.

Vi hoppades att få se och höra den mindre flugsnapparen uppe i trädtopparna men den visade sig inte i år. Däremot fick vi se och höra flera andra sångare. Den som sjöng flitgast var grönsångaren tillsammans med svarthättan. Skogsduva och ringduva hördes på håll.

När vi satt och fikade vid Bergvikens strand upptäcktes en storlom en bit ut på vattnet.

Foto: Ann-Mari Ekdahl

Vårprogram 2008

Bästa medlem!

Här följer som vanligt ett fullspäckt vårprogram med aktiviteter av olika slag! Våren är ju intensiv när man är fågelintresserad och det är därför naturligt att vi har många exkursioner under den årstiden. Hop-
pas att Du finner vårprogrammet intressant!

Notera också att vi som vanligt "förlänger" säsongen något och plockar med några höstaktiviteter i detta program. Det gör vi eftersom höstprogrammet inte kommer förrän en bit in i september.

Alla är välkomna på våra exkursioner och andra aktiviteter. Ta gärna med vänner och bekanta.

OBS!

Eventuella ändringar och tillägg i programmet uppdateras via vår hemsida (se sid 2)

Bra att veta:

Vid alla exkursioner anger vi en samlingsplats. Där samlas vi för samäk-
ning om vi ska till någon annan plats.

Varma kläder och fika är alltid bra att ha med. Vi står ofta still och det kan vissa årstider bli ganska kallt. Då är det skönt att värma sig med lite fika och en varm tröja. Fågelbok och kikare är bra att ha med sig. Oftast har någon i gruppen med sig tubkikare, så det går att artbestämma fåglar på längre avstånd. Man behöver inte vara expert för att följa med. Vi hjälps åt att besvara frågor, och kom ihåg - det finns inga dumma frågor. Vissa exkursioner är lite mer ansträngande med t.ex. en längre promenad, och då har vi försökt ange det i programmet. Har du frågor inför en exkursion går det alltid bra att kontakta exkursionsledaren.

När vi är inomhus träffas vi på vår klubblokal Bygdegården Vargen om inte annat anges. Bygdegården ligger på Kyrkogatan vid Ulrika Eleonora kyrka (se sid 2).

Exkursionerna sker i samarbete med Studieförbundet i Söderhamn.

Söndag 2/3

GRANSKÄRSVANDRING

Följ med på en vandring vid Granskärs våtmark. Vi besöker bland annat vår matningsstation.

Samling vid paviljongen på Granskär kl. 10.00

För info ring Gunnar A. 070-651 4017

Tisdag 4/3

ÅRSMÖTE

Härmed kallas samtliga medlemmar i Söderhamns Fågelklubb till årsmöte.

Sedvanliga årsmötesförhandlingar hålls, och som avslutning kommer Kerstin och Roger Stam att visa bilder från Costa Rica.

SFK bjuder på fika. Det blir också prisutdelning till vinnarna i korsordstävlingen.

Samling på Bygdegården Vargen kl. 19.00

Fredag 7/3

UGGLEKVÄLL

Nu har ugglorna börjat hoa. Följ med ut och lyssna. Vi kommer bland annat att försöka höra berguvens mäktiga rop.

Samling vid Resecenter kl. 17.30 för samåkning.

För info ring Lars H. 070-699 8931

Tisdag 11/3

VÅRFÅGLARNAS LÄTEN

Vi friskar upp minnet av vårfåglarnas läten under en kväll. Vi kommer att vara inne och lyssna på olika skivor med fågelsång. Ta gärna med din egen fågelbok. SFK bjuder på fika.

Samling på Bygdegården Vargen kl. 18.30

För info ring Lillian 0270-353 80 eller Eva 0270-312 12

Lördag 5/4

HACKSPETTMORGON VID SKÄRJÅN

Vi åker i år till en spännande lokal för att lyssna på hackspettarnas trummande. Vi inleder morgonen med ett besök i parken vid Axmar bruk. Med lite tur får vi också se strömstarens och försärlans födosök i ån.

Samling vid Resecenter kl. 06.00 för samåkning.

För info ring Janne L. 070-647 3595

Lördag 12/4

VÅRDBERGET, Ljusne

Från Vårdberget i Ljusne har vi en fantastisk utsikt och bör kunna få se både rovfåglar och småfågelsträck. Parkering finns vid servicehuset Kastanjen. Sedan är det en brant trappa på ca 200m upp till toppen. Vi finns på berget från kl. 06:00 för den som är morgonpigg.

Samling vid Resecenter kl. 08.00 för samåkning.

För info ring Stefan P. 070-342 6463

Lördag 19/4

ROVFÅGLAR Maden

Nu återvänder rovfågarna från sina övervintringssplatser. Vid "rören" har vi en utmärkt utsikt och sitter skönt i lä vid en lada vi skådar mot skyn efter rovfåglar och annat spännande som kommer flygande.

Samling vid Resecenter kl. 08.00 för samåkning.

För info ring Tord S. 070-363 1806

Torsdag 1/5

KORSHOLMEN, Långvind

Traditionsenligt åker vi ut till Korsholmen, vår bästa lokal för att skåda havsfågel.

Samling vid Resecenter kl. 05.00 för samåkning.

För info ring Lars H. 070-699 8931

TISDAGSEXCURSIONER 6,13,20,27 maj

Under maj samlas vi som vanligt på tisdagskvällar för att se vilka fåglar som finns på våra olika lokaler.

Samling kl. 18.00 vid Granskärs våtmark. Där bestämmer vi vilken lokal som ska besökas under kvällen.

För info ring den som är ansvarig.

6/5 Thomas T. 070-517 5069

13/5 Stefan P. 070-342 6463

20/5 Christer L. 0270-363 80

27/5 Lars H. 070-699 8931

Söndag 11/5

FÅGELSKÅDNINGENS DAG

I hela Sverige samlas fågelintresserade denna dag på olika platser för att se vilka fåglar som anlänt. Packa fikakorgen, ta med er släkt och vänner och ta en promenad ut till det gamla fågeltornet vid Ålsjön. Testa era fågelkunskaper på tipspromenaden längs vägen ut. Vid tornet finns våra kunniga skådare som hjälper till med artbestämningen. Välkomna när ni vill under morgonen och förmiddagen. Vi finns där från 08.00 till 12.00.

För info ring Gunnar 070-651 4017

Torsdag 29/5

VÅRKVÄLL PÅ VÅRDBERGET, Utvik

En kort skogspromenad, ca 1,5 km, upp till kommunens andra Vårdberg, inte så ofta besökt av fågelskådare. Vi lyssnar efter skogens fåglar och tittar på de växter som kommit igång.

Medtag grillkorv.

Samling vid Granskär kl. 18:30 för samåkning

För info ring Ann-Mari 070-654 5829

Fredag 6/6

LÅNGNÄSUDDE, Lynäs

Denna lokal har en intressant flora och ett rikt fågelliv. Vi hoppas få se och höra bland annat den sällsynta mindre flugsnapparen.

Samling vid Resecenter kl. 08.00 för samåkning.

För info ring Tord S. 070-363 1806 eller Gunnar A. 070-651 4017

Lördag 14/6

NATTSKÄRRA/NATTSÅNGARE, Cykel

Följ med oss ut på en cykeltur i Östansjöskogen för att höra och kanske se det säregna nattskärrespelet. Vi passar också på att lyssna efter nattsångare längs vägen. Det kan bli sent, så ta med fika och varma kläder.

Samling vid JET-macken kl. 22.00.

För info ring Robert 0270-100 88

Lördag 16/8

ALIRS ÖGA

Nu är rovfåglarna på väg söderut. Vi bör kunna få se bivråkar som är på väg till varmare breddgrader. Uppe på Alirs öga har vi en fin utsikt över omgivningarna.

Samling vid Alirs öga kl. 09.30

För info ring Tord S. 070-363 1806

TISDAGSEXCURSIONER 5,12,19,26 augusti

Augusti är en spännande tid för oss fågelvänner, Nu flyttar vadarna till sina varmare breddgrader och stannar gärna till ute på Stenö för att proviantera och vila.

Samling vid Stenötornet kl. 18.00. Ta med varma och vindtäta kläder för vinden kan ligga på. För mer info ring den som är ansvarig.

5/8 Stefan P. 070-342 6463

12/8 Thomas T. 070-517 5069

19/8 Tord S. 070-363 1806

26/8 Janne L. 070-647 3595

www.silvertarna.se

